



DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Energi- og miljøkomiteen
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
08/00225-128

Dato
18.8.08

Vedrørende Ot prp. nr. 61 (2007-2008) Hjemfall

Det vises til Energi- og miljøkomiteens brev av 13.8.2008 vedrørende ovennevnte.

Spørsmål 1

Komiteen ber om en oversikt med følgende data for Norges 15 største vannkraftprodusenter, slik de fremkommer i tabell 4.1 i proposisjonen:

- a) Eierstruktur for hvert selskap (pst.).
- b) Resultat i 2007 før og etter skatt (mill. kr).
- c) Utbytte til eierne i 2007 (mill. kr og andel av resultat etter skatt).
- d) Energiproduksjon i 2007 (GWh).

Svar:

a. Eierstruktur for Norges 15 største kraftprodusenter:

Selskap: Statkraft AS

Eiernavn	%
Staten	100.0

Selskap: Norsk Hydro ASA (børsnotert)

Eiernavn	%
Staten	43.8
Morgan Guaranty Trust Co. of N.Y.	4.8
Folketrygdfondet	3.9
Norsk Hydro ASA	3.0

JP Morgan Chase Bank - Clients (treaty) accounts a	2.0
Harbor International Fund	2.0
Euroclear Bank clients	1.9
Andre eiere	38.7

Selskap: E-CO Energi AS

Eiernavn	%
Oslo kommune	100.0

Selskap: Agder Energi AS

Eiernavn	%
Statkraft Regional Holding AS	45.5
Arendal kommune	6.4
Kristiansand kommune	5.3
Grimstad kommune	3.0
Flekkefjord kommune	2.5
Kvinesdal kommune	2.3
Lillesand kommune	2.3
Lyngdal kommune	2.3
Sirdal kommune	2.1
Marnardal kommune	2.1
Vennesla kommune	2.0
Mandal kommune	2.0
Froland kommune	1.8
Søgne kommune	1.6
Lindesnes kommune	1.5
Songdalen kommune	1.5
Evje og Hornnes kommune	1.5
Hægebostad kommune	1.4
Birkenes kommune	1.3
Farsund kommune	1.3
Risør kommune	1.2
Åmli kommune	1.2
Iveland kommune	1.1
Valle kommune	1.1
Tvedestrand kommune	1.1
Bygland kommune	1.1
Åseral kommune	1.0
Vegårshei kommune	0.8
Bykle kommune	0.7
Gjerstad kommune	0.7
Audnedal kommune	0.4

Selskap: BKK AS

Eiernavn	%
Statkraft Regional Holding AS	49.9
Bergen kommune	37.8
Askøy kommune	2.5
Lindås kommune	2.0
Fjell kommune	1.9
Sund kommune	1.0
Kvam kommune	0.9
Meland kommune	0.8
Radøy kommune	0.7
Voss kommune	0.6
Øygarden kommune	0.5
Austrheim kommune	0.4
Vaksdal kommune	0.4
Gulen kommune	0.3
Granvin kommune	0.1
Fedje kommune	0.1
Masfjorden kommune	0.1
Høyanger kommune	0.1

Selskap: Lyse Energi AS

Eiernavn	%
Stavanger kommune	43.7
Sandnes kommune	19.5
Sola kommune	8.7
Time kommune	5.8
Klepp kommune	4.2
Hå kommune	3.8
Randaberg kommune	3.3
Eigersund kommune	3.0
Strand kommune	2.5
Rennesøy kommune	1.1
Hjelmeland kommune	1.0
Gjesdal kommune	0.9
Finnøy kommune	0.9
Lund kommune	0.7
Bjerkreim kommune	0.5
Kvitsøy kommune	0.2

Selskap: Skagerak Energi AS

Eiernavn	%
Statkraft Regional Holding AS	66.6
Skien kommune	15.2

Porsgrunn kommune	14.8
Bamble kommune	3.3

Selskap: Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk Holding AS

Eiervavn	%
Nord-Trøndelag fylkeskommune	100.0

Selskap: Trondheim Energi AS

Eiervavn	%
Statkraft Regional Holding AS	100.0

Selskap: Hafslund ASA (børsnotert)

Eiervavn	%
Oslo kommune	53.7
Fortum Forvaltning AS	34.1
Østfold Energi AS (new)	2.7
MP Pensjon	0.8
State Street Bank & Trust	0.7
JP Morgan Chase Bank - Clients (treaty) accounts a	0.4
Fidelity Funds	0.3
Goldman Sachs	0.3
Svenska Handelsbanken	0.2
Verdipapirfondet Handelsbanken	0.2
Hafslund ASA	0.2
Herdebred A/S	0.2
Bank of New York	0.1
Avanse Norge (II)	0.1
Den Danske Bank	0.1
Skandinaviska Enskilda Banken	0.1
Skiens Aktiemølle	0.1
Verdipapirfondet Danske Fund	0.1
Andre eiere	5.6

Selskap: Akershus Energi AS

Eiervavn	%
Akershus fylkeskommune	100.0

Selskap: Eidsiva Energi AS

Eiervavn	%
Hedmark Fylkeskraft AS	22.1
Hamar Energi Holding AS	22.1
Lillehammer og Gausdal Energiverk Holding AS	16.8
Ringsaker kommune	14.8

Oppland Fylkeskraft AS	9.4
Gjøvik kommune	3.3
Løten Energi Holding AS	2.0
Østre Toten kommune	1.8
Trysil kommune	1.2
Åmot kommune	1.2
Engerdal kommune	1.0
Nord-Fron kommune	0.9
Ringebu kommune	0.8
Øyer kommune	0.7
Stor-Elvdal kommune	0.6
Øystre Slidre kommune	0.3
Vestre Slidre kommune	0.3
Nord-Odal kommune	0.3
Kongsvinger kommune	0.1
Lesja kommune	0.1
Vang kommune	0.1
Grue kommune	0.0
Våler kommune	0.0
Skjåk kommune	0.0
Eidskog kommune	0.0
Sør-Odal kommune	0.0
Åsnes kommune	0.0

Selskap: Energiselskapet Buskerud AS

Eiernavn	%
Drammen kommune	50.0
Vardar AS 1)	50.0

1) Vardar AS er eid av 20 kommuner og en fylkeskommune (Drammen kommune, Lier kommune, Kongsberg kommune, Ringerike kommune, Nedre Eiker kommune, Røyken kommune, Øvre Eiker kommune, Hurum kommune, Modum kommune, Sigdal kommune, Hole kommune, Flesberg kommune, Buskerud fylkeskommune, Gol kommune, Hol kommune, Ål kommune, Krødsherad kommune, Nes kommune, Rollag kommune, Nore og Uvdal kommune, Hemsedal kommune og Flå kommune).

Selskap: Østfold Energi AS

Eiernavn	%
Østfold fylke	50.0
Sarpsborg kommune	14.3
Halden kommune	7.1
Moss kommune	7.1
Askim kommune	4.3
Fredrikstad kommune	4.3
Eidsberg kommune	2.9

Hobøl kommune	1.4
Marker kommune	1.4
Rømskog kommune	1.4
Skiptvet kommune	1.4
Spydeberg kommune	1.4
Våler kommune	1.4
Aremark kommune	1.4

Selskap: SKS Produksjon AS

Eiervavn	%
Salten Kraftsamband AS 2)	79.1
Norsk Hydro ASA	20.9

2) Salten Kraftsamband er eid av Bodø kommune (38,1 %), Energi E2 AS (23,7 %), Narvik Energi AS (15 %), Fauske kommune (13,2 %) og Sjøfossen Energi AS (10,1 %). Energi E2 AS er eid av Danske DONG Energy AS. Narvik Energi AS er eid av Narvik kommune (50 %) Energi E2 AS (16,7 %) og Hålogaland Kraft AS (16,7 %). Hålogaland Kraft AS er igjen eid av åtte kommuner. Sjøfossen Energi AS er eid av Gildeskål kommune (43,2 %), Beiaren kommune (25,4 %) og andre private (31,4 %).

b. Resultat i 2007 før og etter skatt (mill. kr).

c. Utbytte til eierne i 2007 (mill. kr og andel av resultat etter skatt).

d. Energiproduksjon i 2007 (GWh).

Tabellen under inneholder en oversikt over resultat, avsatt utbytte og energiproduksjon for de 15 største vannkraftprodusentene for 2007. Alle tall er på konsernnivå og mange av konsernene har også annen virksomhet enn vannkraftproduksjon.

Selskap - alle tall på konsernnivå	Resultat før skatt 2007, tusen kr	Resultat etter skatt 2007, tusen kr	Avsatt utbytte 2007	Energiproduksjon 2007, GWh
Statkraft Energi AS	8 765	6 632	3 332	44 900
Norsk Hydro ASA*	12 233	9 158	6047	11 018
E-CO Vannkraft AS	1 582	947	650	11 004
Agder Energi Produksjon AS	1 141	846	723	7 783
BKK Produksjon AS	1 611	997	904	8 427
Lyse Produksjon AS	868	523	524	5 803
Skagerak Kraft AS	613	385	944	5 723

Nord-Trøndelag Elektrisitetssverk Holding AS*	364	442	0	3 854
Trondheim Energi Kraft AS	705	412	94	3 518
Hafslund ASA	13 637	13 338	585	3 123
Akershus Kraft AS	421	244	276	2 515
Eidsiva Vannkraft AS	973	846	302	3 600
EB Kraftproduksjon AS	314	139	50	2 584
Østfold Energi AS	640	503	160	2 110
SKS Produksjon AS	202	111	270	1 816

*Årsrapport er brukt som kilde.

Kilde: Europower (hvor annet ikke er angitt)

Spørsmål 2

a. Komiteen ber om en årlig oversikt over omsetningen av eierandeler i norske kraftselskap for hvert år i årene 2000 – 2007 (mill. kr).

Svar:

Tabellen under inneholder en oversikt over omsetning av eierandeler blant norske kraftselskap for perioden 2000 - 2006. For 2007 foreligger ikke tall, men det kan opplyses at det var få transaksjoner i 2007.

	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Volum i NOK mrd*	2,1	1,5	16	9	10	20	20
Antall transaksjoner	5	8	15	21	26	41	60

*Beløpene inkluderer kun salg/emisjoner

Kilde: Pareto Securities

b. Komiteen ber om en oversikt over hvor stor andel av disse transaksjonene som har vært underlagt konsesjonsplikt og forkjøpsrett (pst.).

Svar:

Basert på en gjennomgang av Meddelte vassdragskonsesjoner har departementet utarbeidet oversikten nedenfor over totalt antall gitte aksjeervervskonsesjoner, unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett og ordinære ervervskonsesjoner knyttet til omorganiseringer, fusjoner m.v. fordelt på det enkelte år.

Med den tid som har stått til rådighet har det ikke vært mulig å gjennomgå de enkelte saker med sikte på et sikkert sammenlignbart grunnlag i forhold til opplysningene i under a ovenfor. Oversikten nedenfor inneholder derfor mer enn det som i tabellen ovenfor er benevnt salg/emisjoner av Pareto Securities. En annen grunn til at tallene ikke er sammenlignbare, er at Pareto Securities tall kan inkludere transaksjoner som ikke vedrører selskaper med konsesjonspliktige rettigheter etter industrikonsesjonsloven. Aksjeerverv som ligger under konsesjongrensen på 20 prosent etter industrikonsesjonsloven § 36 er ikke med i departementets tall, men kan være inkludert i tallene under a ovenfor.

	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Konsesjonssaker	14	18	25	18	31	34	42	32

Kilde: OED

Spørsmål 3

Hvor stor andel av norsk vannkraftproduksjon var i 2007 kontrollert av Statkraft AS gjennom:

- Statkraft AS.*
- Heleide datterselskap av Statkraft AS.*
- Statkraft AS sine andeler i andre kraftselskap.*
- Hvor stor er de respektive andelene i punkt a –c fordelt på prisområdene NO1, NO2 og NO3?*

Svar:

Tabellen under gir en oversikt over hvor stor andel av midlere årsproduksjon av vannkraft som Statkraft eller Statkrafts datterselskap disponerer. Departementet har ikke tall for produksjonen i 2007 fordelt på de ulike prisområdene.

Selskap	Statkraft AS' eierandeler i selskapet	Andel av norsk vannkraftproduksjon disponert av Statkrafts eierandel, middelproduksjon	Andel av prisområdets vannkraftproduksjon disponert av Statkrafts eierandel, middelproduksjon		
			NO1	NO2	NO3
a) Statkraft AS					
Statkraft Energi AS		28,53 %	23,53 %	22,40 %	56,68 %
Statkraft SF (utleide kraftverk)		1,21 %	1,68 %		
b) Heleide datterselskap av Statkraft AS.					
Trondheim Energi Kraft AS	100 %	2,63 %	0,08 %	20,46 %	
c) Statkraft AS' andeler i andre kraftselskap					
Skagerak	66,60 %	2,67 %	3,71 %		

Kraft AS					
BKK					
Produksjon AS	49,90 %	2,88 %	4,00 %		
Agder Energi					
Produksjon AS	45,50 %	2,76 %	3,84 %		
Småkraft AS *	20,00 %	0,01 %	0,01 %		0,01 %
Røldal-Suldal					
Kraft AS	8,74 %	0,12 %	0,17 %		

* Statkraftalliansen - eierandel gjennom TEV, BKK, Skagerak og Agder

Kilde: NVE

Spørsmål 4

Hjemfallsutvalget skriver enstemmig i NOU 2004:26 følgende "... Sektoren er nå preget av kompliserte eierstrukturer og omfattende krysseierskap. Et viktig trekk i strukturendringen som har funnet sted, er at Statkraft har ervervet kommunale og fylkeskommunale eierandeler. Statkraft som offentlig aktør, har kunnet erverve slike eierandeler uten at myndighetene har satt vilkår om hjemfall. De senere år er imidlertid Statkrafts ekspansjon i det norske markedet blitt begrenset på grunn av konkurransemyndighetenes vedtak om inngrep mot oppkjøp med hjemmel i reglene om bedriftserverv i konkurranseloven. Det må derfor antas at Statkraft i mindre grad kan være kjøper i fremtidige transaksjoner i det norske markedet."

a. Deler statsråden denne vurderingen til Hjemfallsutvalget?

Svar:

Det vises til punkt 8.4 i proposisjonen for en omtale av forslagets konsekvenser for kraftmarkedet, og da spesielt at "Konsolideringsmodellen vil i liten grad ha konsekvenser for kraftmarkedet i forhold til dagens situasjon". Dette gjelder også Statkrafts stilling og det legges i proposisjonen ikke opp til noen endring her.

b. I proposisjonen står det følgende: "Spredt offentlig eierskap sikrer at et stort antall offentlige aktører produserer vannkraft i Norge". - Hva er grunnen til at departementet i proposisjonen har et annet syn på konsentrasjonen av eierskap i kraftnæringen i Norge enn det et enstemmig hjemfallsutvalg, inkludert Olje- og energidepartementets representant, ga uttrykk for i NOU 2004:26?

Svar:

Regjeringens forslag til endringer i lovverket om eierskap til vannkraftressursene bygger på at vi skal ha spredt offentlig eierskap til vannkraften. Det legges opp til at alle nivåer i forvatningen, kommuner, fylkeskommuner og stat, skal være eiere av vannkraftproduksjon. Staten eier i dag vannkraftproduksjon gjennom eierskapet i Statkraft SF. Mange av landets kommuner og fylker eier hele eller deler av kraftselskap. Slik finnes det et stort mangfold av kraftselskap med offentlige eiere. Av de om lag 175 selskapene som produserer kraft i Norge, er de aller fleste offentlige selskap.

Når det gjelder Statkrafts stilling vises til svar på spørsmål 4 a.

c. Vil regjeringen i fremtiden legge konkurransemyndighetenes vedtak til grunn når det gjelder oppkjøp og annen overtagelse av eierandeler i kraftsektoren?

Svar:

Spørsmålet er forelagt Fornyings- og administrasjonsministeren som er ansvarlig for konkurransepolitikken. Fornyings- og administrasjonsministeren gir følgende svar:

”1. Kort om tidligere saker.

I 2002 grep Konkurransetilsynet inn i to saker som gjaldt Statkrafts oppkjøp av hhv 45 pst av Agder Energi AS og 100 pst av Trondheim Energiverk AS (TEV). I den første saken nedla tilsynet forbud mot oppkjøpet. I den andre saken fattet tilsynet et vedtak som innebar at Statkraft kunne beholde TEV under forutsetning av at Statkraft avhendet magasinkapasitet av en nærmere fastsatt størrelse til en uavhengig aktør. Begge vedtak ble påklaget til departementet.

I saken som gjaldt Agder Energi omgjorde departementet Konkurransetilsynets vedtak slik at Statkraft kunne beholde sine eierandeler i Agder energi, men måtte da avhende eierandeler i andre kraftselskaper, bl.a. Hedmark Energi AS og E-CO Vannkraft AS. I saken som gjaldt TEV opprettholdt departementet tilsynets vedtak.

De endelige vedtakene i disse to sakene ble oppfattet slik at konkurransemyndighetene hadde satt en grense for ytterligere oppkjøp fra Statkrafts side i Norge. Det heter bl.a. i St.meld. nr. 15 (2004-2005) Om konkurransepolitikken, fra den forrige regjeringen:

”Ut i fra dagens situasjon, blant annet med den varigheten av perioder der prisområdene i Norge er separate markeder, har konkurransemyndighetene i realiteten satt en grense for ytterligere oppkjøp fra Statkrafts side i Norge. Konkurransemyndighetenes vedtak vurderes imidlertid ikke å være til hinder for eventuelt økte eierandeler i Agder Energi, Skagerak og BKK der Statkraft er sterkt inne allerede. Men departementet legger generelt til grunn at konkurransemyndighetene vil ha en restriktiv holdning til nye oppkjøp og samarbeidsrelasjoner, særlig der de største selskapene er involvert.”

Siden den gang har det ikke vært behandlet saker som involverer Statkraft etter bestemmelsene om foretakssammenslutninger i konkurranseloven, med unntak av at Statkraft ved flere anledninger har anmodet Konkurransetilsynet og departementet om å frafalle deler av de krav om avhending som ble satt i de to sakene. Dette ble etterkommet etter regjeringsskiftet i 2005 når det gjaldt TEV. Ved kongelig resolusjon av 23.11.2005 fattet Regjeringen vedtak som innebar at Statkraft ikke behøvde å avhende mer magasinkapasitet enn det selskapet allerede hadde gjort på daværende tidspunkt. Statkraft hadde da solgt noe magasinkapasitet og inngått lengre utleieavtaler for magasinkapasitet av betydelig størrelse. Den samlede magasinkapasiteten som var omfattet av salg og langsiktig utleie var større enn det Statkraft hadde blitt pålagt å avhende. Konkurransetilsynet mente imidlertid at de inngåtte utleiekontraktene ikke kunne likestilles med salg, og at vedtaket fra 2003 dermed ikke var oppfylt.

Det framgår av den kongelige resolusjonen at Regjeringen ikke reiste tvil om Konkurransetilsynets konkurransefaglige vurderinger, men ut fra andre samfunnshensyn, herunder industrielle hensyn, kom Regjeringen til at det var riktig å fatte det nevnte vedtaket.

2. Behandling av nye saker

I henhold til konkurranseloven § 16 skal Konkurransetilsynet gripe inn mot en foretakssammenslutning dersom tilsynet finner at den vil føre til eller forsterke en vesentlig begrensning av konkurransen i strid med lovens formål. Etter lovens § 18 skal partene i en foretakssammenslutning over en viss størrelse sende melding til Konkurransetilsynet. Det er m.a.o. Konkurransetilsynets ansvar å følge med på de foretakssammenslutningene som skjer i ulike markeder, og gripe inn mot foretakssammenslutninger som begrenser konkurransen.

Dersom Konkurransetilsynet fatter et vedtak om inngrep mot en fusjon eller et oppkjøp, kan vedtaket påklages til departementet. Departementet kan bare omgjøre Konkurransetilsynets vedtak på konkurransefaglig grunnlag. Kongen i statsråd kan imidlertid i saker av prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning tillate en foretakssammenslutning ut fra andre samfunnshensyn enn de konkurransepolitiske.

Det er ikke mulig på generelt grunnlag og på forhånd å si noe bestemt om hvordan Fornyings- og administrasjonsdepartementet som klageinstans, eller Regjeringen, vil forholde seg i framtidige saker, utover at også den sittende regjering er opptatt av at det skal være virksom konkurranse i kraftmarkedet og at Konkurransetilsynets faglige vurderinger vil bli tillagt vekt.”

d. Hvilke offentligere eiere ser statsråden for seg at vil overta dagens private eierandeler i kraftselskapene, når dagens private eiere enten må selge seg ned til under 1/3 eierskap eller la kraftverkene bli overtatt vederlagsfritt av staten ved konsesjonstidens utløp?

Svar:

Dersom dagens private eiere velger å selge sine eierandeler i vannkraftverk med vilkår om hjemfall før hjemfallstidspunktet, vil de måtte selge til offentlige eide kraftselskap i tråd med de foreslåtte endringene i Ot.prp. nr. 61 (2007-2008). Utover at selskapene må oppfylle lovforslagets krav til offentlig eierskap og øvrige krav til å få ervervskonsesjon, har ikke departementet noen oppfatning om hvilke offentlige aktører som vil gå inn i slike transaksjoner.

Dersom disse kraftverkene ikke selges før hjemfallstidspunktet, vil de hjemfalle til staten i tråd med gjeldende konsesjonsvilkår. Departementet mener det vil være lite hensiktsmessig å skissere hvordan disponeringen av hjemfallende verk bør skje, siden det er så langt fram i tid. Det vises til proposisjonen punkt 5.7.

Spørsmål 5

Hvilke fordeler mener statsråden at forslagene i proposisjonen vil gi for norske strømkunder?

Svar:

Konsolideringsmodellen innebærer en konsolidering av tidligere lovverk og konsekvensene av de endringene som nå foreslås i Ot. prp. nr. 61 er derfor begrensede.

Konsolideringsmodellen sikrer et forutsigbart rammeverk og legger til rette for videre økonomisk verdiskapning i kraftsektoren, som også vil komme strømkundene til gode. Det offentlige eierskapet, som alltid har ligget til grunn for norsk vannkraftproduksjon, gjør at verdiene fra vannkraftproduksjonen kommer allmennheten til gode og forvaltes til det felles beste.

Spørsmål 6

Hvilke fordeler mener statsråden at forslagene i proposisjonen vil gi for norsk verdiskaping?

Svar:

Konsolideringsmodellen innebærer en konsolidering av tidligere lovverk og vil ytterligere styrke det offentlige eierskapet som alltid har ligget til grunn for norsk vannkraftproduksjon. Hjemfallsreglene har sikret et sterkt spredt offentlig eierskap. De økonomiske konsekvensene av de endringene som nå foreslås i Ot.prp. nr. 61 er derfor begrensede. Dette innebærer at den økonomiske verdiskapningen vil være om lag som om man hadde beholdt reglene slik de var før dommen i EFTA-domstolen.

Endringene vil sikre at vi fortsatt kan ha spredt offentlig eierskap av vannkraftproduksjon, og regjeringens vurdering er at Norge som nasjon vil være tjent med dette. Videre sikrer konsolideringsmodellen et forutsigbart rammeverk som vil være fordelaktig for fortsatt økonomisk verdiskapning.

Spørsmål 7

Komiteen ber om en oversikt over Statkraft SF sitt eierskap i utenlandsk kraftproduksjon, fordelt på:

- a) Eierskap i vannkraftproduksjon.*
- b) Eierskap i annen kraftproduksjon.*

Svar:

Tabellen under viser Statkraft SFs eierskap i kraftproduksjon utenfor Norge per 31. desember 2007. Tallene er hentet fra Statkrafts årsrapport for 2007.

Land	Selskap	Eierandel Statkraft (%)	Årlig middelproduksjon, Statkrafts andel (GWh)
Sverige	Statkraft Sverige AB	100	1286
Finland	Statkraft Soumi Oy	100	297
Nepal, Peru, Filippinene, Sri Lanka, India	SN Power	50	735

Laos	Theun Hinboun Power Company	20	150
Eierskap i annen kraftproduksjon			
Tyskland - Gass	Statkraft Markets GmbH	100	5200

I tillegg kan det nevnes at Statkraft og E.ON AG 24. juli i år undertegnet en endelig avtale om å bytte Statkrafts eierandel på 44,6 prosent i E.ON Sverige AB samt et svensk vannkraftverk mot en tredel av E.ON Sveriges vannkraftproduksjon (39 vannkraftverk), fem svenske fjernvarmeanlegg, to gasskraftverk og 11 vannkraftverk i Tyskland, et vannkraftverk i Storbritannia og aksjer i E.ON AG. Overdragelsen av verdiene vil finne sted ved utgangen av 2008, forutsatt konkurransemyndighetenes godkjenning.

Spørsmål 8

Hva mener statsråden er nåverdien av kraftproduksjon på tidsbegrensede konsesjoner?

- a) *Hva ville vært nåverdien av kraftproduksjonen dersom tidsbegrensede konsesjoner ble gjort tidsubegrensede?*

Svar:

I forbindelse med arbeidet med lovforslaget er det gjort anslag på nåverdien av kraftproduksjonen i de kraftverkene som har tidsbegrensede konsesjoner i perioden fra hjemfall og utover. Denne verdien, som er endringen i nåverdi for kraftproduksjonen i de kraftverkene som har tidsbegrensede konsesjoner dersom de tidsbegrensede konsesjonene skulle ha blitt omgjort til tidsubegrensede, er anslått til i størrelsesorden 10-15 milliarder kroner. Departementet har ikke sikre anslag for nåverdien av kraftverkene i hele levetiden.

Spørsmål 9

I § 1 i lovforslaget står det at ingen annen enn staten kan med full rettsvirkning erverve eiendomsrett til vannfall. En vesentlig del av landets vannkraftressurser i grensetraktene mellom Fauske og Narvik består av vannkraftressurser/norske vassdrag som renner til Sverige, og som en ressurs/grunnlag for svensk elkraftproduksjon fra Akkajaure til Bottenviken.

- a. *Hvordan er de folkerettslige regler når det gjelder erverv til vannkraftproduksjon og fallrettigheter for vann på norsk side av riksgrensen som danner tilsig til vassdrag på svensk, finsk eller russisk side av riksgrensen?*

Svar:

Når det gjelder den innledende del av spørsmålet, skylder jeg å gjøre oppmerksom på ordlyden i § 1, der det fastslås at *"Uten tillatelse av Kongen (konsesjon) kan ingen andre enn staten med full rettsvirkning erverve eiendomsrett til vannfall..."*.

Forslaget til endringer i industrikonsesjonsloven innebærer at erverv av vannfall over 4000 naturhesterkrefter kan foretas av enhver offentlige eier. For erverv av vannfall

underlagt norsk jurisdiksjon gjelder de samme reglene uavhengig av om vassdraget er et grensevassdrag eller fullt ut ligger innenfor Norges grenser. Det må presiseres av industrikonsesjonsloven bare regulerer erverv av vannfall. Utnyttelsen av vassdraget til kraftproduksjon krever konsesjon etter vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven.

For en bred og utfyllende gjennomgang og presentasjon av de folkerettslige regler på dette området, vil jeg vise til Vassdragslovutvalgets rettslige utredning i NOU 1994: 12 kapittel 26 "Særspørsmål om grensevassdrag". Kopi av kapitlet følger vedlagt.
./.

Dersom det for utbygging av et grensevassdrag må erverves norske fallrettigheter, kreves norsk ervervskonsesjon. Hvem som kan få slik konsesjon og på hvilke vilkår, styres av nasjonale regler. Spørsmål om fallerverv er ikke regulert i alminnelige folkerettslige regler om grensevassdrag eller i de konvensjoner Norge er bundet av.

Utnyttelse av grensevassdrag til kraftproduksjon behandles etter den til enhver tid gjeldende norske vassdragslovgivning med de begrensninger og i tråd med de saksbehandlingsregler som følger av alminnelig folkerett eller konvensjoner Norge har inngått om grensevassdragene.

Vannressursloven § 4 annet og tredje ledd fastslår i tråd med dette:

"Loven gjelder for grensevassdrag med de begrensninger som følger av alminnelig folkerett eller konvensjoner som Kongen har inngått. Som grensevassdrag regnes et vassdrag som utgjør eller krysser grensen til en annen stat. Kongen kan gi forskrifter til gjennomføring av folkerettslige regler.

For grensevassdrag mot Sverige gjelder loven så langt det er forenlig med lov 12. juni 1931 nr. 1 i henhold til konvensjonen mellom Norge og Sverige om visse spørsmål vedrørende vassdragsretten av 11. mai 1929. "

Det følger av vassdragreguleringsloven § 1 annet ledd at:

"For tiltak som behandles etter denne lov, gjelder også vannressursloven så langt det ikke er fastsatt særskilte regler i loven her."

Tilsvarende bestemmelser finnes ikke for industrikonsesjonslovens vedkommende. Erverv av fallrettigheter må med nødvendighet finne sted innenfor de enkelte lands jurisdiksjon og har ingen grenseoverskridende elementer i seg. Det er derfor vassdragstiltakenes virkninger mellom land som reguleres i de folkerettslige reglene. Utnyttelse av grensevassdrag som naturlig drenerer til Sverige til bruk for kraftproduksjon i Norge, må behandles i tråd med ovennevnte bestemmelser. En utbygging vil kreve behandling etter loven av 1931. Når det gjelder det nærmere innhold i den loven, viser jeg til Vassdragslovutvalgets gjennomgang i kapittel 26.3.1.

b. Under hvilket land tilhører vannkraftressurser som ligger på norsk side av grensen, men som renner til Sverige og er en ressurs/grunnlag for svensk kraftproduksjon?

Svar:

Det vises svaret ovenfor under a.

c. Kan den norske stat, og ingen andre enn staten, med full rettsvirkning erverve eiendomsrett over vannfall som er en ressurs/grunnlag for svensk kraftproduksjon fra Akkajaure til Bottenviken?

Svar:

Det vises til svaret ovenfor under a.

d. Har departementet hatt kontakt med svenske, finske eller russiske myndigheter i forbindelse med utarbeidelsen av proposisjonen?

Svar:

Det vises til svaret under a. Erverv av vannfallsrettigheter er undergitt norsk jurisdiksjon og reguleres utelukkende av nasjonal lovgivning. Endringene i proposisjonen har ikke betydning for Norges folkerettslige forpliktelser hva gjelder utnyttelsen av grensevassdrag som vassdragstiltak. Jeg kan derfor ikke se at det har vært grunnlag for noen slik kontakt som det spørres om.

Spørsmål 10

I proposisjonen legger Regjeringen til grunn at den foreslåtte konsolideringsmodell, med 2/3 offentlig eierskap til hvert enkelt selskap, er innenfor norsk lovgivers handlingsrom vurdert etter EØS-reglene om de fire friheter. Regjeringen har valgt å foreslå en grense på 2/3 eierskap.

a) Ville Regjeringens vurderinger av lovligheten av konsolideringsmodellen vs. EØS-avtalen vært den samme om man valgte å foreslå 3/4 eller 50,1% offentlig eierskap?

Svar:

Det må presiseres at grensen på 2/3 offentlig eierskap er en videreføring av gjeldende lovverk som går om lag 50 år tilbake i tid.

I Ot.prp.nr.61 (2007-2008) punkt 6.3.6 er det drøftet om grensen på 2/3 eierskap er tilstrekkelig restriktiv EØS-rettslig sett opp mot målet om å sikre og styrke det offentlige eierskapet. Det heter i proposisjonen på side 64:

"Under behandlingen for domstolen ble det fra norsk side påpekt at et offentlig eierskap på minst 2/3 av kapitalen og som innehar minst 2/3 av stemmene formelt og reelt ville være tilstrekkelig til å opprettholde full offentlig kontroll over selskapet. Her fikk Norge for øvrig støtte fra Kommisjonen, som påpekte at 2/3 eierskap medfører at de offentlige eierne kan «effectively and unambiguously exercise ownership and control»."

EFTA-domstolen anerkjente i sin avgjørelse at Norge kan etablere et system med offentlig eierskap til vannkraftressursene så lenge det er ikke-diskriminerende og proporsjonalt og er tilstrekkelig konsistent i forhold til å formålet om offentlig eierskap.

En lavere grense er etter departementets vurdering ikke tilstrekkelig for offentlige eiere til å opprettholde full kontroll med selskapet ettersom blant annet vedtektsendringer krever minst 2/3 eierskap.

Et strengere krav til offentlig eierskap i vannfalleiende selskap, vil styrke det offentlige eierskap som er det overordnede målet ved loven. Så lenge de offentlige eierne har full kontroll over selskapet kan ikke departementet se at det har noen følger EØS-rettslig hvilken terskel norske myndigheter legger til grunn.

Spørsmål 11

Regjeringen legger til grunn at det innenfor den foreslåtte konsolideringsmodellen med 2/3 eierskap er mulig å åpne for at mindre kraftverk kan holdes utenfor reglen om 2/3 eierskap. Regjeringen foreslår en grense for de mindre kraftverkene på 4000 naturhesterkrefter. Små kraftverk er av NVE vurdert til å være kraftverk med en ytelse lavere enn 10 000 naturhesterkrefter (10 MW).

Ville Regjeringens vurdering av lovligheten til den foreslåtte konsolideringsmodellen vært endret hvis grensen for mindre kraftverk ble satt til 10 000 eller 25 000 naturhesterkrefter?

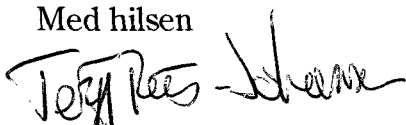
Svar:

Småkraft er definert som mellom 1 - 10 MW (1000 - 10 000 kW). Tallet på naturhesterkrefter kan ikke knyttes direkte opp mot installert effekt, slik spørsmålet synes å antyde.

Det vises til vurderingen i proposisjonen punkt 6.3.6 på s. 63. Formålet med konsolideringsmodellen er å sikre og styrke det offentlige eierskapet. Dersom den nedre grensen for hva som er konsesjonspliktig skulle heves betraktelig, ville formålet om offentlig eierskap til vannkraftressursene svekkes. En slik inkonsistens i det offentlige eierskapet kan stride mot EØS-avtalen. Regjeringen har derfor ikke vurdert å heve grensen på 4000 naturhesterkrefter.

De fleste småkraftverk faller under denne grensen. Det vises også til tidligere statsråd Åslaug Hagas svar på energi- og miljøkomiteen spørsmål oversendt i brev av 04.06.2008, jf. departementets svar på spørsmål nr. 14 i brev av 11.06.2008.

Med hilsen



Terje Riis-Johansen